

GENEL KOLLUK DİSİPLİN HÜKÜMLERİ KANUNU - MADDE 1

Hazırlayan:

Avukat Orhan ÇELEN-ANKARA

0.542.427 44 72

**GENEL KOLLUK DİSİPLİN HÜKÜMLERİ HAKKINDA
KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMENİN KABUL
EDİLMESİNE DAİR KANUN**

Kanun Numarası : 7068
Kabul Tarihi : 31/1/2018
Yayımlandığı Resmî Gazete: Tarih : 8/3/2018
Sayı : 30354 (Mük.)
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 59

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personeline ilişkin disiplinsizlik ve cezaları, disiplin amirlerini ve kurullarını, disiplin soruşturma usulü ile diğer ilgili hususları düzenlemektir.

MADDE GEREKÇESİ

MADDE 1- Madde ile, Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personeline ilişkin disiplinsizlik ve cezaları, disiplin amirlerini ve kurullarını, disiplin soruşturma usulü ile diğer ilgili hususları düzenlemek olarak belirlenmektedir.

AÇIKLAMA:

7068 sayılı Kanunla değiştirilerek kabul edilen 668 sayılı KHK.nin “Genel Gerekçesi”nde bu kanunun amacı şu şekilde izah olunmuştur:

“Devletin ve milletin can ve mal emniyetini koruyan, suç ve suçlularla mücadele eden, suç işlenmesi halinde suçu aydınlatarak suçluları adli mercilere intikal ettiren genel kolluk kuvvetlerinin (polis, jandarma ve sahil güvenlik) gerek hiyerarşik bir sistemde mesleğini icra edebilmesi, gerekse vatandaşın güvenini kazanarak en iyi şekilde hizmet sunabilmesinin temelinde disiplinli olması yer almaktadır.

Disiplin konusunda alınan tedbirlerinin diğer kurum ve kuruluşlara göre mahiyet bakımından farklılıklar arzedeceği hususu göz önünde bulundurulmalıdır. Zira, disiplinin sağlanması, muhafazası ve devam ettirilmesi, genel kolluk görevi yürüten kurumların (Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı) görevlerini yerine getirebilmesi için olmazsa olmaz hususlardandır.

Hazırlanan Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı, genel kolluk görevi yürüten kurumların iç disiplinini sağlanması ve hukuka uygun olarak hareket etmeye yönelik usul ve esasların belirlenmesi şeklinde ifade edilebilir.

Olağanüstü hal kapsamında, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığının yapısı değiştirilerek, tüm unsurlarıyla birlikte İçişleri Bakanlığına bağlanmış, ayrıca disiplin işlerine ilişkin özel düzenleme yapıları kadar jandarma ve sahil güvenlik personelinin disiplin suç ve cezalarının Emniyet teşkilatı disiplin mevzuatına göre belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Bahse konu Emniyet teşkilatı disiplin mevzuatının dayanağı olan 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 83 üncü maddesinin birinci cümlesinin, Anayasanın 38 inci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen “Suçta kanunilik ilkesi” ile 128 inci maddesinin ikinci fıkrasında hükme bağlanan kanuni düzenleme” ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesince iptaline karar verilmiştir. 29 Ocak 2016 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan söz konusu kararda; 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 83 üncü maddesinin birinci cümlesinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden iptal hükmünün, kararın Resmi Gazete’de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesi kararlaştırılmıştır.

Bu doğrultuda hazırlanan Kanun Hükmünde Kararname ile, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil

Güvenlik Komutanlığı personelinin disiplinsizlik oluşturan fiillerinin belirlenmesi ve disiplinsiz personele uygulanacak idari yaptırımların düzenlenmesi, personelin görev, yetki ve sorumluluklarının kamu hizmeti ve hizmet gerekleri ile sınırlandırılması, bu sınırların dışına çıkanların ise disiplin cezaları ile cezalandırılması amaçlanmıştır.”

I . KOLLUK:

Kamu düzeni ve güvenliğini koruma ve kollama, suç ve suçluları bulmakla görevli, gerektiğinde zor kullanma yetkisine sahip kanunlarla verilen yetkiler içerisinde görev yapan devlet kuruluşlarına kolluk denir.

Kolluk; zorla yaptırma yetkisi olan, gerektiğinde zor kullanarak kamu düzenini, güvenliğini ve esenliğini korumakla görevli silahlı veya silahsız devlet kuvvetidir.

Genel kolluk; emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan, diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren ve silahlı olan kuvvetlerdir. Türkiye’de kolluk kuvvetleri, İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Ülkemizdeki başlıca kolluk kuvvetleri; Türk polis teşkilatı, Jandarma, Milli İstihbarat Teşkilatı ve Kamu Güvenliği Müsteşarlığı, Gümrük Muhafaza, Sahil Güvenlik, Orman Muhafazadır. Bunun yanında, geçici köy koruculuğu ve belediye zabıtası olmak üzere iki yerel kolluk kuvveti daha görev yapmaktadır.

II- 6078 SAYILI GENEL KOLLUK DİSİPLİN HÜKÜMLERİ HAKKINDA KANUN:

6078 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun, sadece Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personeline ilişkin disiplinsizlik ve cezaları, disiplin amirlerini ve kurullarını, disiplin soruşturma usulü ile diğer ilgili hususları düzenlemektedir. Dolayısıyla bu çalışmada sadece bu kurumlarla sınırlıdır.

6078 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun (GKDHK); Emniyet Genel Müdürlüğünde çalışan her sınıftan memurları; Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında ise, kadrolu ve sözleşmeli subay ve astsubay, uzman jandarma, uzman ve sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erler, diğer sınıflardaki memurları kapsamına

almaktadır(GKDDHK m.2). JGK ve SGK emrine verilmiş olan yükümlü erbaş ile erlere dair 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu uygulanmaktadır.

Emniyet Genel Müdürlüğü mensuplarının disipline dair işleri başlangıçta, 1979 yılında çıkarılan Emniyet Örgütü Disiplin Tüzüğü ile yapılmıştır. Ancak bir polisin talebi sonucu Konya 3. İdare Mahkemesinin başvurusuyla Anayasa Mahkemesi söz konusu disiplin tüzüğünün kanuni dayanağı olan Emniyet Teşkilatı Kanununun ilgili maddesindeki hükümü iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi bu kararında, kararın resmî gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine hükmetmiştir. Bu bir yıllık sürenin dolmasından önce,

15 Temmuz 2016'da vuku bulan hain darbe teşebbüsü sonrasında, ülkemizdeki mevcut hukuk düzeninde kapsamlı değişiklikler söz konusu olmuş, evvelce silahlı bir askeri kolluk gücü olan Jandarma Genel K.lığı ve Sahil Güvenlik K.lığı, TSK'nin bir parçası olmaktan çıkarılarak doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlanmış ve bunların silahlı genel kolluk gücü olduğu yasada açıkça belirtilmiştir.

Bu kapsamda 668 sayılı KHK ile; 2803 ve 2692 sayılı Kanunlarda yapılan değişikliklerle, J.Gn.K.lığı ve Sahil Gv.K.lığı personelinin disiplin işlerinin özel kanun hükümlerine göre yürütüleceği öngörülmüş, keza ek geçici 4 ve 7 inci maddelerle getirilen kurallarla da, disiplin işlerine ilişkin özel kanun çıkarılana kadar Jandarma Genel K.lığı ve Sahil Güvenlik personelinin disiplin suç ve cezalarının Emniyet Teşkilatı disiplin mevzuatına göre belirleneceği, diğer hususlarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür.

İşte 668 sayılı KHK ile öngörülen bu özel kanun, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünü kapsamına alacak şekilde düzenlenen Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında 2.1.2017 tarih ve 662 sayılı KHK'dir. Bu KHK. daha sonra, 31.1.2018 tarih ve 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul

Edilmesine Dair Kanun ile değiştirilerek kabul edilmiştir(Resmi Gazete: 8.3.2018, 30354 Mükerrer).

Bu Kanun kapsamında olan bu teşkilatları konumuz çerçevesinde olmak üzere, ana hatlarıyla ele alalım:

1. EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ:

Emniyet Genel Müdürlüğü; polis memurluğundan başlayıp emniyet genel müdürüne kadar giden rütbede personelle, ülkemizin tüm ilçe ve illerinde örgütlenmiş, kırsal alanda ise bu görevini Jandarma Genel Komutanlığına bırakmış olan iç güvenlikten sorumlu devlet teşkilatıdır.

Emniyet Genel Müdürlüğü merkez teşkilatı bünyesinde Ana Komuta Kontrol, Strateji Geliştirme, Arşiv, Asayiş, Bilgi İşlem, Dış İlişkiler, Güvenlik, Haberleşme, Havacılık, İdari ve Mali işler, İkmal-Bakım, İnşaat-Emlak, İnterpol, İstihbarat, Kaçakçılık ve Organize suçlarla mücadele, Koruma, Kriminal, Özel Harekat, Personel, Sağlık İşleri, Sivil Savunma, Sosyal Hizmetler, Teftiş Kurulu, Terörle Mücadele Harekat, Trafik Eğitim ve Araştırma, Trafik ve Denetleme, Yabancılar Hudut İltica Daireleri vardır. Taşra teşkilatını ise, il emniyet müdürlükleri ve ilçe emniyet amirlikleri oluşturur.

Cumhuriyet döneminde; emniyet Teşkilatı'nın yapılanmasını düzenleyen ilk kanun, 19 Mayıs 1930 tarihli 'Dahiliye Vekaleti Merkez Teşkilatı ve Vazifeleri Hakkında Kanun" idi. Emniyet teşkilatını düzenleyen kanun, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu'dur. Ayrıca 2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu da, polisin görev ve yetkilerini düzenleyen genel hükümleri ihtiva etmektedir.

Polis teşkilatın görevlerini düzenleyen 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nun 1'inci maddesi: "Polis, asayiş amme, şahıs, tasarruf emniyetini ve mesken masuniyetini korur. Halkın ırz, can ve malını muhafaza ve ammenin istirahatini temin eder. Yardım isteyenlerle yardıma muhtaç olan çocuk, alil ve acizlere muavenet eder. Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ve ilgili mevzuatın kendisine verdiği vazifeleri yapar." şeklinde düzenlenmiştir.

3201 sayılı Kanunun 1 inci maddesine göre; ülkemizin genel emniyet ve asayiş işlerinden İçişleri Bakanı sorumludur.

İçişleri Bakanı bu işleri, kendi kanunları dairesinde hareket eden Emniyet Genel Müdürlüğü Jandarma Genel Komutanlığı (ile Sahil Güvenlik Komutanlığı) ve icabında diğer bütün zabıta teşkilatı ile yerine getirir. Lüzum halinde Cumhurbaşkanı kararıyla Türk Silahlı Kuvvetleri birliklerinden istifade eder.

Emniyet teşkilatının disiplin işlemleri: 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun öncesi, polis teşkilatının disiplin işlemleri, 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunun 83 üncü maddesi ve bu maddeye dayanarak çıkarılmış olan Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü hükümlerine göre yürütölmekteydi. Konya 3. İdare Mahkemesinin önündeki bir dava sebebiyle yaptığı itiraz başvurusu üzerine, Anayasa Mahkemesi 13.01.2016 tarihli ve E.2015/85, K.2016/3 sayılı Kararıyla, 4.6.1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanunu'nun 83. maddesinin birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline, iptal hükmünün, Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, kararın resmî gazete'de yayımlanmasından başlayarak bir yıl sonra yürürlüğe girmesine hükmetmiştir.

Anayasa Mahkemesinin bu kararında anılan hükmün Anayasaya aykırılık sorununu şöyle izah etmiştir:

“C- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

10. Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında, "Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlölükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir. Ancak, malî ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır." denilmek suretiyle memurlar ve diğer kamu görevlileri, özlük hakları bakımından yasal güvenceye kavuşturulmuştur. Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin ve bu bağlamda emniyet teşkilatı mensuplarının statü haklarını doğrudan etkileyen disiplin işlemlerinin "diğer özlük işleri" kavramı kapsamına girdiğine kuşku bulunmamaktadır.

11. Kanuni düzenleme ilkesi, düzenlenen alanda temel ilkelerin kanunla konulmasını ve çerçevenin kanunla çizilmesini ifade etmektedir. Bu niteliği taşıyan bir yasal düzenleme ile uzmanlık ve teknik konulara ilişkin ayrıntıların belirlenmesi konusunda yürütme

organına yetki verilmesi, kanuni düzenleme ilkesine aykırılık oluşturmaz.

12. Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında, "Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz." denilerek "suçun kanuniliği" ilkesi; üçüncü fıkrasında da "Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." ifadesine yer verilerek "cezanın kanuniliği" ilkesi getirilmiştir. Anayasa'nın 38. maddesinde yer alan "suçta ve cezada kanunilik" ilkesi uyarınca, hangi eylemlerin yasaklandığı ve bu yasak eylemlere verilecek cezaların hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak biçimde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir. Kişilerin yasak eylemleri önceden bilmeleri gerektiği düşüncesine dayanan bu ilkeyle temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır.

13. Anayasa'nın 38. maddesinde idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasında bir ayrım yapılmadığından, her ikisi de bu maddede öngörülen ilkelere tabidir. Adli ve idari suçlarda davranış normlarına aykırı ve haksızlık teşkil eden bir fiille, kanun koyucunun koruma altına aldığı bir hukuki değer ihlali söz konusu olup adli ve idari cezaların her ikisi de cebir içermektedir.

14. Korunan hukuki değer ile ihlalin neden olduğu hukuki sonuçların aynı olmaması ise, idari suç ve cezalar ile adli suç ve cezalar arasındaki temel farklılığı oluşturmaktadır. Adli para cezalarından daha yüksek miktarlarda idari para cezalarının verilebilmesine olanak tanıyan düzenlemeler de bulunmakla birlikte adli suçlar için öngörülen cezaların idari suçlar için öngörülen cezalardan genellikle daha ağır olması, hürriyeti bağlayıcı cezaların kural olarak adli suçlar yönünden geçerli olabilmesi, idari suçlarda kanun koyucunun daha az önem atfettiği bir hukuki değer ihlal edilmesi ve öngörülen yaptırımın da genellikle idari bir makam tarafından idari usuller izlenerek uygulanması nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesindeki ilkelerin aynı boyut ve kapsamıyla idari suçlara da uygulanması, işin mahiyetine uygun düşmemektedir. Bu bağlamda, yasama organının ağır işleyen yapısı ile ekonomik ve teknik hayatın hızla değişen ve gelişen şartları gözetilerek, suç ve cezalarda kanunilik ilkesinin idari suçlar yönünden daha esnek uygulanması gerekmektedir.

15. Buna karşılık, "suçta ve cezada kanunilik" ilkesinin daha esnek uygulandığı idari suçlar yönünden de suç ve cezalara ilişkin düzenlemelerin yalnızca kanun metninde yer alması yeterli değildir. Anayasa Mahkemesinin 14.1.2015 tarihli ve E.2014/100,

K.2015/6 sayılı kararında da vurgulandığı üzere, söz konusu düzenlemelerin içerik bakımından da belirli amacı gerçekleştirmeye elverişli olması gerekir. Bu açıdan kanunun metni, bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek düzeyde kaleme alınmış olmalıdır. Bu nedenle, belirli bir kesinlik içinde kanunda hangi fiile hangi hukuksal yaptırımın bağlandığının bireyler tarafından bilinmesi ve eylemlerin sonuçlarının öngörülebilmesi gerekir.

16. Disiplin cezaları, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla öngörülmüş, yapma veya yapmama biçiminde beliren davranış kurallarının ihlali hâlinde uygulanan, yasal olarak düzenlenmiş idari yaptırımlardır. Kamu hizmetlerini yürütenlerin görev, yetki ve sorumlulukları kamu hizmeti ve hizmet gerekleri ile sınırlandırılmış, bu sınırlar dışına çıkanların ise disiplin cezaları ile cezalandırılmaları ilgili kanunlarda öngörülmüştür.

17. Emniyet teşkilatı mensuplarının disiplin suçları, Anayasa'nın yukarıda yer alan hükümleri gereğince kanunla düzenlenmesi öngörülen hususlar arasında yer almaktadır. Kanun'da disiplin cezalarının türleri, disiplin cezası vermeye yetkili makamlar ve cezaların kesinleşme usulü belirlendiği hâlde söz konusu cezaların verilmesini gerektiren disiplin suçlarının tüzükle belirlenmesini öngören kuralla getirilen tek ölçüt, "polislik mesleğinin haiz olduğu önem ve özelliğin gözetilmesi" olup, bunun dışında herhangi bir kurala yer verilmemiştir. Bu hâliyle disiplin suçları konusunda emniyet teşkilatı mensupları için getirilmiş kanuni bir güvence bulunmamaktadır. İtiraz konusu kural, disiplin suçlarıyla ilgili genel ilkeleri ortaya koymamakta, çerçeveyi çizmemekte, disiplin cezalarını gerektiren eylemleri genel hatlarıyla da olsa belirlememektedir.

18. Belirtilen niteliği nedeniyle disiplin cezalarını gerektiren fiil ve hareketlerin, düzenlenecek tüzükle belirlenmesini öngören itiraz konusu kural, yaptırım konusu eylemleri yasal düzeyde belirlememekte ve bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımamaktadır. Bu yönüyle kural, Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen "suçta kanunilik" ilkesine ve Anayasa'nın 128. maddesinin ikinci fıkrasında hükme bağlanan "kanuni düzenleme" ilkesine aykırılık oluşturmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 38. ve 128. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.”

Görüldüğü üzere Anayasa Mahkemesi'nin bu iptal kararı; 3201 sayılı Kanunun 83 üncü maddesinin yaptırım konusu eylemleri yasal düzeyde belirlememesi ve bireylerin hangi somut fiil ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımamasından kaynaklanmıştır. Bu haliyle söz konusu kural, “kamu görevlisi” olan Emniyet Teşkilatı mensupları için getirilmiş kanuni bir güvence oluşturmamakta, ve disiplin kurallarıyla ilgili genel ilke ve esasların yasada açıkça belirlenmemiş olması sebebiyle, bu madde Anayasanın 38 ve 128. maddelerine aykırı bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi bu karara ilişkin değerlendirmesinde; Emniyet Teşkilatı mensuplarının disiplin suçlarının ve cezalarının, Anayasanın 38 ve 128. maddeleri gereğince kanunla düzenlenmesi öngörülen hususlar arasında yer aldığını, itiraza konu kuralın disiplin suçlarıyla ilgili genel ilke ve esasları ortaya koymadığını, disiplin cezalarını gerektiren eylemleri genel hatlarıyla da çizmediğini ifade etmiştir.

Ayrıca Anayasa Mahkemesi'nin bu kararıyla 3201 sayılı ETDT'nün yürürlüğü hemen ortadan kaldırılmamış, yeni bir düzenlemeye olanak vermek amacıyla iptal hükmünün bir yıl sonra yürürlüğe girmesi öngörülmüştür. Anılan hükmün 29 Ocak 2017 tarihinde yürürlükten kalkması öncesinde, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğünü kapsamına alan Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında KHK (2.1.2017 tarih ve 662 sayılı) yürürlüğe girmiştir.

2. JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI:

3201 sayılı Kanunun 1 inci maddesi; Jandarma Genel Komutanlığı'nın ülkemizin genel emniyet ve asayişinden kendi kanunu çerçevesinde sorumlu olduğunu, bu sorumluluğunu İçişleri Bakanına bağlı olarak yerine getireceğini amirdir.

2803 sayılı Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Kanunu'nun (JTGYK) 3'üncü maddesi de, Türkiye Cumhuriyeti Jandarmasının, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların ve Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerinin verdiği görevleri yerine getiren, silahlı bir genel kolluk kuvveti olduğuna işaret etmektedir.

Esasen Jandarma; emniyet ve asayiş sağlama ve kamu düzenini korumak maksadıyla Jandarma Teşkilât Görev ve Yetkileri Kanunu, Polis Vazife ve Salâhiyetleri Kanunu ve diğer kanunlarda belirtilen gerekli her türlü güvenlik tedbirlerini almaya yetkilidir.

Jandarmanın sorumluluk alanı genelde köy ve kasabaları kapsayan kırsal alana tekabül etmektedir. Ülkemizin %92'sinde görev yapan jandarma, polis teşkilatı gibi genel bir kolluk kuvvetidir.

Jandarma Genel Komutanlığı ilk kuruluş aşamasında askeri bir kolluk teşkilatı olarak kurulmuştur.

Ancak 15 Temmuz 2016 tarihindeki hain darbe teşebbüsü sonrasında, hukuk düzeninin ihtiyaçlara uygun olarak yeniden düzenlenmesi zorunluluğu ortaya çıkmış ve askeri personel, kurum ve kuruluşlarla mevzuatta önemli değişiklikler vuku bulmuştur. Jandarma Genel Komutanlığı ile ilgili düzenlemelerde bu kapsamda önemli yer tutmaktadır. Böyle askeri bir kolluk teşkilatı olan Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olmaktan çıkarılarak, doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır.

Bu çalışmanın ile sınırlı olmak üzere gerçekleştirilen bazı mevzuat değişiklikleri şöyledir:

I – 25.7.2016 tarih ve 668 sayılı KHK'nin Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununda Yapılan Değişiklikler başlıklı Üçüncü Bölümünde bazı düzenlemeler yapılmıştır. Bu KHK bilahare, 8.11.2016 tarih ve 6755 sayılı Kanunla değiştirilerek kabul edilmiştir.

668 sayılı KHK'nin bu çalışmamızın konusuyla ilgili olan hükümleri aşağıya alınmıştır. Buna göre;

1. 668 sayılı KHK.nin 5 inci maddesi ile, Jandarma'nın tarifini düzenleyen 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 3 üncü maddesi,

“Türkiye Cumhuriyeti Jandarması, emniyet ve asayiş ile kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanunların verdiği görevleri yerine getiren silahlı genel kolluk kuvvetidir.”

şeklinde değiştirilerek, jandarmanın sadece silahlı bir genel kolluk kuvveti olduğu açıklanmak suretiyle, askeri vasfına vurgu yapan ifade şekli, hükümden çıkarılmıştır. Bu değişiklik, 6755 sayılı Kanunla aynen kabul edilmiştir.

Anılan madde bu değişiklik öncesi,

“Türkiye Cumhuriyeti Jandarması emniyet ve asayiş ile, kamu düzeninin korunmasını sağlayan ve diğer kanun ve nizamların verdiği görevleri yerine getiren silahlı, askeri bir güvenlik ve kolluk kuvvetidir.” şeklinde idi.

2. 668 sayılı KHK.nin 6 inci maddesi ile, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 4 üncü maddesi, “Jandarma Genel Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlıdır” şeklinde değiştirilmiştir. Böylece Jandarma Genel Komutanlığı'nı Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olduğu, Silahlı Kuvvetleri ile ilgili görevleri, eğitim ve öğrenim bakımından Genelkurmay Başkanlığına bağlı bulunduğu yönündeki hükümden vazgeçilerek, J.Gn.K.lığının doğrudan doğruya İçişleri Bakanlığına bağlı olduğu esası getirilmiştir. Bu değişiklik, 6755 sayılı Kanunla aynen kabul edilmiştir.

“Bağlılık” başlıklı 4. madde bu değişiklik öncesi,

“Jandarma Genel Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir parçası olup, Silahlı Kuvvetleri ile ilgili görevleri, eğitim ve öğrenim bakımından Genelkurmay Başkanlığına, emniyet ve asayiş işleriyle diğer görev ve hizmetlerin ifası yönünden İçişleri Bakanlığına bağlıdır. Ancak Jandarma Genel Komutanı, Bakana karşı sorumludur.” Şeklinde idi.

3. Yukarıda belirtilen “bağlılık” başlıklı hüküm ile ilgili değişikliğe paralel olarak, Jandarma Genel Komutanlığının kuruluş ve teşkilat yapısında da yeni bir düzenlemeye gidilmiştir. Bu nedenle 2803 sayılı Kanunun 5 inci maddesi başlığıyla birlikte değiştirilmiştir. Bu değişiklik, 6755 sayılı

Kanunla değiştirilerek kabul edilmiştir. Maddenin 6755 sayılı Kanunun 7. Maddesiyle kabul edilen şekli şöyledir:

“Kuruluş ve Teşkilat:

Madde 5 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/7 md. ; Değiştirilerek kabul: 8/11/2016-6755/7 md.)

Jandarma Genel Komutanlığının kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerleri, İçişleri Bakanlığınca düzenlenir. Ancak seferberlik ve savaşta Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek birliklerin kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerlerinin düzenlenmesinde Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınır.

Jandarma birliklerinin kuruluş ve konuşlarının düzenlenmesinde mülki taksimat esas alınır. Ancak geçici olarak birden çok ili içine alan bölge teşkilatı da kurulabilir. Bölge komutanı, bölge teşkilatının konuşlu bulunduğu ilin valisine karşı sorumlu olarak görev yapar.”

4. 668 sayılı KHK.nin 8. Maddesi ile, 2803 sayılı Kanunun 6 ıncı maddesi başlığıyla birlikte yeniden düzenlenmiştir. Bu değişiklik, 6755 sayılı Kanunun 8. Maddesiyle aynen kabul edilmiştir. Daha sonra, bu maddenin birinci fıkra ikinci cümlesi, 2/7/2018 tarih ve 703 sayılı KHK.nin 128 md. İle yürürlükten kaldırılmıştır. Maddenin son hali şöyledir:

“Jandarma Genel Komutanı:

Madde 6 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/8 md. ; Aynen kabul: 8/11/2016-6755/8 md.)

Jandarma Genel Komutanı tüm Jandarma Teşkilatının komutanıdır. (Mülga ikinci cümle: 2/7/2018 - KHK/703/128 md.)

Jandarma Genel Komutanı, Teşkilatın sevk ve idaresinden, kanun ve nizam hükümlerinin icrasını sağlamaktan, bunlara dayalı olarak verilen emir ve kararların uygulanmasından sorumludur.”

5. 668 sayılı KHK.nin 9. maddesi ile de, 2803 sayılı Kanunun 7 nci maddesi değiştirilerek, Jandarmanın sorumluluk alanındaki görevleri yeniden düzenlenmiştir. Bu değişiklik, 6755 sayılı Kanunla aynen kabul edilmiştir.

6. 668 sayılı KHK.nin 13. maddesi ile, 2803 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinin değiştirildiği ve Jandarma hizmetleri sınıfı personelin özlük işlemleri, nasıp, terfi, aylık ve diğer mali ve sosyal haklar yönünden tabi olacakları

hükümler ile J.Gn.K.lığında görevli işçilerin tabi olacakları mevzuata işaret edilmiştir. Bu değişiklik, 6755 sayılı Kanunun 13. maddesiyle değiştirilerek kabul edilmiş, daha sonra madde üzerinde bazı değişiklik ve ekler yapılmıştır. Anılan maddenin mevcut hali şöyledir:

“Personel, kaynakları ve uygulanacak mevzuat:

Madde 13 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/13 md.; Değiştirilerek kabul: 8/11/2016-6755/13 md.)

Jandarma Hizmetleri Sınıfı personelinin her türlü özlük işlerinde, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uygulanır. (Değişik cümle:18/10/2018-7148/11 md.) Ancak, nasıp ve terfi, aylık ve diğer mali ve sosyal haklar bakımından statü ve rütbelerine göre 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 13/6/2001 tarihli ve 4678 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanun, 28/5/1988 tarihli ve 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu, 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanunu ile 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanununa tabi personel hakkındaki hükümler uygulanır. Jandarma Hizmetleri Sınıfı hariç olmak üzere Jandarma Genel Komutanlığının diğer hizmet sınıflarındaki kadrolarında bulunan Devlet memurları, Türk Silahlı Kuvvetleri kadrolarındaki emsallerinin yararlandığı mali ve sosyal haklardan aynı şekilde yararlanırlar.

Subaylığa ve astsubaylığa nasıp (...)¹ işlemleri, İçişleri Bakanlığının onayıyla yapılır. (Mülga ikinci cümle: 2/7/2018 - KHK/703/128 md.) Rütbelerindeki bekleme süresinin dolması ya da kadrosuzluk nedenleri ile emekliliğe sevk edilme durumunda olan, ancak hizmetlerine ihtiyaç duyulan albaylar 60 yaşına, generaller ise 65 yaşına kadar İçişleri Bakanının onayıyla görevde bırakılabilirler. (Ek cümle : 15/8/2017/KHK-694/53 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/50 md.) İlgili personel, personel kaynağı planlaması, iç güvenlik politikaları ve gelişen güvenlik ihtiyaçlarına göre albay ve üstü rütbelerde bekleme süreleri dolmadan kadrosuzluk tazminatı ödenmek suretiyle Cumhurbaşkanı onayı ile emekliye sevk edilebilir. Nasıp ve terfi yetkilerinin kullanılmasıyla ilgili olan; 926 sayılı Kanun ve diğer kanunlarla, İçişleri Bakanlığı dışında, başka mercilere verilmiş inha, seçim, görüş alma ve benzeri yetkilere dair hükümler

¹ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 128 inci maddesiyle, bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan “ve terfi” ibaresi madde metninden çıkarılmış, dördüncü cümlesinde yer alan “müşterek kararname” ibaresi “Cumhurbaşkanı onayı” şeklinde değiştirilmiştir.

Jandarma Genel Komutanlığı personeli bakımından uygulanmaz. Uzman jandarma ve uzman erbaşların nasıp ve terfileri Jandarma Genel Komutanlığınca özel kanunlarına göre yapılır.²

(Ek fıkra : 2/7/2018 - KHK/703/128 md.) Bu Kanuna tabi Teğmen-Albay rütbesinde bulunanlar hakkında 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Kanunun 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinin (3) numaralı alt bendi uygulanabilir. Bunlara hizmet sürelerine bakılmaksızın T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır.

Jandarma Genel Komutanlığı personeli hakkında, Türk Silahlı Kuvvetlerinde karşılığı olan rütbe ve kıdem üzerinden aynı şartlarla, 3/1/1961 tarihli ve 205 sayılı Ordu Yardımlaşma Kurumu Kanunu uygulanır.

İşçilerin işe alınma, işyeri değişikliği, yükselme, izin, sicil, ödül ve hizmet akdinin feshi işlemleri 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu ile varsa geçerli bulunan toplu iş sözleşmesi hükümlerine göre yapılır.”

7. 668 sayılı KHK.nin 14. maddesi ile, 2803 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi değiştirilmiş ve bağlılık değişikliğinin doğal sonucu olarak, general, subay, astsubay ve uzman jandarmanın atanmalarına ilişkin yeni bir düzenleme yapılmıştır. Bu değişiklik, 6755 sayılı Kanunla aynen kabul edilmiştir. Bu maddenin daha sonra yapılan değişikliklerde dahil olmak üzere mevcut hali şöyledir:

“Jandarma subay, astsubay ve uzman jandarmanın atanma ve yer değiştirme esasları:

Madde 14 – (Değişik birinci fıkra: 2/7/2018 – KHK/703/128 md.) Jandarma Genel Komutanı, Genel Komutan Yardımcıları, generaller, bölge ve il jandarma komutanları dışında kalanlar İçişleri Bakanınca yapılır.

İhtisaslaşma gereği olarak özel eğitim görmüş personel nokta atamasına tabi tutulabilir. Nokta ataması yapılmayan subay, astsubay ve uzman jandarmalar valilik emrine atanır ve bunların istihdam yerleri, il içi yer değiştirmeleri vali tarafından yapılır.

Hizmet gerekleri bakımından uygun görülmesi halinde il jandarma komutanlıklarına general rütbesindeki subaylar da atanabilir.”

8. Jandarma Genel Komutanlığı teşkilatının disiplin işlemleri: Bu çalışmamızın esasını oluşturan disiplin hükümleriyle ilgili olarak, 668 sayılı KHK ile önemli değişiklikler söz konusu olmuştur. Bu amaçla 2803 sayılı JTGYK.nun “Disiplin ve Soruşturma Usulleri” başlıklı 15 inci

² Bkz. yukarıdaki dipnot

maddesi değiştirilmiş ayrıca Kanuna geçici 4 üncü madde eklenmiştir. Geçici 4 üncü madde ile, disiplin işlerine ilişkin özel kanun çıkarılana kadar jandarma personelinin disiplin suç ve cezalarının Emniyet Teşkilatı disiplin mevzuatına göre belirleneceği, diğer hususlarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerinin uygulanacağı öngörülmüştür.

15 inci madde, 6755 sayılı Kanunla aynen, geçici 4 üncü madde ise değiştirilerek kabul edilmiştir. Bu maddelerin daha sonra yapılan ek ve değişikliklerde dahil olmak üzere mevcut hali şöyledir:

“Disiplin ve soruşturma usulleri:

Madde 15 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/15 md.; Aynen kabul: 8/11/2016-6755/15 md.)

Jandarma personeli hakkında disiplin ve soruşturma işlemleri aşağıdaki usullere göre yapılır.

a) Disiplin işleri özel kanun hükümlerine göre yürütülür.

b) Jandarma personelinin mülki görevlerinden doğan suçlarında; özel kanunların hükümleri saklı kalmak şartıyla 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre işlem yapılır.

c) Adli görevlerinden doğan suçlarda; 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 161 inci maddesinin beşinci fıkrası hükmü uygulanır.

d) (Değişik: 2/7/2018 – KHK/703/128 md.) Jandarma personeline askeri görev verildiği takdirde bu görevlerden doğan suçların muhakemesi, Jandarma personelinin emrine verildiği askeri birlik personeli muhakeme etmekle görevli ve yetkili olan mahkemede görülür.

e) Jandarma personelinin kişisel suçlarında genel hükümlere göre işlem yapılır.

(Ek fıkra: 15/8/2017/KHK-694/55 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/52 md.) Ertelenmiş, seçenek yaptırımlara çevrilmiş, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş, affa uğramış veya 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar, Devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, iftira, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık

suçlarından ya da kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına mahkûm olan Jandarma Genel Komutanlığında görevli subay, astsubay, sözleşmeli subay, sözleşmeli astsubay, uzman jandarma ve uzman erbaşların Komutanlıkla ilişkileri İçişleri Bakanının onayı ile kesilir.”

“Geçici Madde 4- (Ek: 25/7/2016 -KHK- 668/21 md.; Değiştirilerek kabul: 8/11/2016-6755/21 md.)

a) Disiplin işlerine ilişkin özel kanun çıkarılana kadar jandarma personelinin disiplin suç ve cezaları Emniyet Teşkilatı disiplin mevzuatına göre belirlenir. Diğer hususlarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri uygulanır.

b) Jandarma Hizmetleri Sınıfından bir adet Orgeneral kadrosu ile dört adet Jandarma Genel Komutan Yardımcısı kadrosu ihdas edilmiştir.”

II- 25.7.2016 tarih ve 669 sayılı KHK'nin 113 üncü maddesiyle, 2803 sayılı Kanunun 13 üncü maddesinden sonra gelmek 13/A maddesi eklenmiştir. Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi başlıklı bu madde ile, Jandarma ve Sahil Güvenlik Teşkilatlarının subay ve astsubay ve diğer personel ihtiyacını karşılamak, önlisans, lisans ve lisansüstü eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın yapmak üzere bünyesinde fakülte, enstitü, astsubay meslek yüksekokulları, eğitim ve araştırma merkezleri ve kurslar bulunan bir yükseköğretim kurumu olarak İçişleri Bakanlığına bağlı Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi kurulmuştur. Söz konusu madde, bilahare 9.11.2016 tarih ve 6756 sayılı Kanunun 112 inci maddesiyle değiştirilerek kabul edilmiştir.

3. SAHİL GÜVENLİK KOMUTANLIĞI:

Sahil Güvenlik Komutanlığı 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Kanunla, Türkiye Cumhuriyetinin bütün sahillerinde, iç suları olan Marmara Denizi, İstanbul ve Çanakkale boğazlarında, liman ve körfezlerinde, karasularında, münhasır ekonomik bölgesi ile ulusal ve uluslararası hukuk kuralları uyarınca egemenlik ve denetimi altında bulunan deniz alanlarında, kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı Kararnameleriyle kendisine verilen görevlerin uygulanması ve yetkilerin kullanılması maksadıyla oluşturulmuştur(Sahil Gv.K. K. Md.1)

1. 668 sayılı KHK.nin 23. maddesi ile, 2692 sayılı SGKK.nun 2 inci maddesi değiştirilerek, Sahil Güvenlik K.lığının bu Kanunda belirtilen görev ve hizmetleri yapan silahlı bir genel kolluk kuvveti olduğu ve doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlı olduğu esası getirilmiştir. Bu değişiklik, 6755 sayılı Kanunla değiştirilerek kabul edilmiştir.

2. 668 sayılı KHK.nin 35. maddesi ile, 2692 sayılı SGKK.nun Personel kaynakları ve uygulanacak mevzuat başlıklı 7 inci maddesi değiştirilmiştir. Buna göre; Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli; subay, astsubay, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er, öğrenci, erbaş ve erler ile Devlet memuru ve işçileri kapsar. Sahil Güvenlik Hizmetleri Sınıfı personelinin her türlü özlük işlerinde, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uygulanır. Ancak, nasıp ve terfi, aylık ve diğer mali ve sosyal haklar bakımından statü ve rütbelerine göre 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa tabi personel hakkındaki hükümler uygulanır. Sözleşmeli subay ve astsubaylar 13/6/2001 tarihli ve 4678 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerinde İstihdam Edilecek Sözleşmeli Subay ve Astsubaylar Hakkında Kanuna, uzman erbaşlar 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununa, sözleşmeli erbaş ve erler 10/3/2011 tarihli ve 6191 sayılı Sözleşmeli Erbaş ve Er Kanununa tabidir.

3. *Sahil Güvenlik Komutanlığı teşkilatının disiplin işlemleri:* Bu çalışmamızın esasını oluşturan disiplin hükümleriyle ilgili olarak, 668 sayılı KHK ile Sahil Güvenlik Komutanlığı personelinin disiplin hükümleri ile ilgili olarak önemli değişiklikler söz konusu olmuştur. Bu amaçla 2692 sayılı SGKK.nun “Yargılama” başlıklı 21 inci maddesi başlığıyla birlikte değiştirilmiş ayrıca Kanuna geçici 7 inci madde eklenmiştir. Bu değişiklikler, 6755 sayılı Kanunla değiştirilerek kabul edilmiştir. Bu maddelerin daha sonra yapılan değişiklikte dahil olmak üzere mevcut hali şöyledir:

“Disiplin ve soruşturma usulleri³

Madde 21 – (Değişik: 25/7/2016-KHK-668/31 md.; Değiştirilerek kabul: 8/11/2016- 6755/31 md.)

Sahil Güvenlik personeli hakkında disiplin ve soruşturma işlemleri aşağıdaki usullere göre yapılır.

a) Disiplin işleri özel kanun hükümlerine göre yürütülür.

b) Sahil Güvenlik personelinin idari görevlerinden doğan suçlarında; özel kanunların hükümleri saklı kalmak şartıyla 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre işlem yapılır.

c) Sahil Güvenlik personelinin adli görevlerinden doğan suçlarda; 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 161 inci maddesinin beşinci fıkrası hükmü uygulanır.

d) Sahil Güvenlik personelinin kişisel suçlarında genel hükümlere göre işlem yapılır.

e) (Değişik: 2/7/2018 – KHK/703/129 md.) Sahil Güvenlik personeline askeri görev verildiği takdirde bu görevlerden doğan suçların muhakemesi, Sahil Güvenlik personelinin emrine verildiği askeri birlik personelini muhakeme etmekle görevli ve yetkili olan mahkemede görülür.”

“Geçiş hükümleri

Geçici Madde 7 –(Ek: 25/7/2016-KHK-668/36 md.; Değiştirilerek kabul: 8/11/2016-6755/36 md.)

a) Disiplin işlerine ilişkin özel kanun çıkarılana kadar Sahil Güvenlik personelinin disiplin suç ve cezaları Emniyet Teşkilatı disiplin mevzuatına göre belirlenir. Diğer hususlarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri uygulanır.”

Mülki idare amirleri ile sıralı amirler Sahil Güvenlik personelinin disiplin amiridir. İçişleri Bakanı, Sahil Güvenlik Komutanlığının her kademesindeki personeline resen disiplin cezası verebilir.

İşçilerle sözleşmeli ve geçici personelin cezalandırılmaları ise yürürlükte olan sözleşme hükümlerine göre yapılır.

b) Sahil Güvenlik Hizmetleri Sınıfından iki adet tuğamiral/Sahil Güvenlik Komutan Yardımcısı kadrosu ihdas edilmiştir.

³ Bu madde başlığı “Yargılama” iken, 25/7/2016 tarihli ve 668 sayılı KHK’nin 31 inci maddesiyle metne işlendiği şekilde değiştirilmiş olup, daha sonra bu hüküm 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Kanunun 31 inci maddesiyle kanunlaşmıştır.

III- 7068 sayılı GENEL KOLLUK DİSİPLİN HÜKÜMLERİ HAKKINDA KANUNUN GENEL DEĞERLENDİRMESİ:

682 sayılı KHK. ile getirilen ve 6078 sayılı Kanun ile bazı maddeleri değiştirilerek kabul edilen bu hükümler; İçişleri Bakanlığı bünyesindeki Emniyet Genel Müdürlüğünde çalışan her sınıftan memurları; Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında ise, kadrolu ve sözleşmeli subay ve astsubay, uzman jandarma, uzman ve sözleşmeli erbaş ve sözleşmeli erler, diğer sınıflardaki memurları kapsamına almaktadır(GKDDHK m.2). JGK ve SGK emrine verilmiş olan yükümlü erbaş ile erlere dair 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu uygulanmaktadır. Bu Kanunun kapsamına giren personelin sayısal toplamının beş yüzbinden fazla olduğu dikkate alındığında, çok büyük bir meslek mensubunu ilgilendirdiği görülebilir.

Bu Kanunun öngörmüş olduğu genel ilke ve esasları şöylece ifade edebiliriz:

1. Bu Kanun, Türk kolluk teşkilatının yeniden yapılandırılması sürecinde bu hizmetleri yürüten personelin disiplin yaptırımlarına ilişkin hükümleri bir araya getirme ihtiyacından doğmuştur. 668 sayılı KHK. Ve arkasından çıkarılan diğerleri, jandarma ve sahil güvenlik hizmetlerini yürüten personeli asker kişi statüsünden çıkarmış, bu teşkilatları da doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlamıştır. İşte bu Kanun, yapılan yeni düzenlemelerle aynı bakanlık bünyesine alınan ve genel kolluk kapsamında olan EGM., J.Gn.K.lığı ve Sahil Güv.K.lığı personelinin disiplin işlerini, aynı disiplin mevzuatı içerisinde ancak ayrı ayrı bölümler altında düzenlemiştir.

2.7068 sayılı GKDDHK., Emniyet Genel Müdürlüğünde görevli her sınıftan diğer memurları da (657 sayılı DMK tabi sivil memurları da) kapsamına almıştır. Ancak bu tür bir uygulamanın, EGM.de görevli sivil memurlar yönünden ağır hükümler oluşturduğu açıktır. Ayrıca bu durum, diğer bakanlıklarda görevli aynı statüdeki memurlara göre eşitsizlik oluşturmaktadır.

Oysa, TSK'da görevli 657 sayılı DMKna tabi memurlar, disiplin hükümleri yönünden, 657 sayılı Kanunun 233. maddesindeki kuralda dikkate alınarak, 6413 sayılı TSK Disiplin Kanunu kapsamı dışında bırakılmıştır.⁴

3. Kanunda yer alan amir, bakan, bakanlık, disiplin amiri vb. ifadelerin bu Kanunun uygulanmasındaki tanımları ayrı bir madde halinde açıklanmıştır(md. 3). Keza disiplin cezasını gerektiren fiillerin ve disiplin cezalarının niteliği hakkındaki düzenleme ve açıklamalara ayrı bir maddede yer verilmiştir(md.4).

4. Keza disiplin cezası vermeye yetkilendirilen disiplin amirleri veya kurullarının, disiplin cezası uygulanması ile ilgili takdir haklarını ölçülü, adaletli ve hakkaniyetli bir şekilde ve takdir hakkını mutlaka gerekçeli olarak kullanacakları vurgulanmış, disiplin amirinin akdî hakkı kullanılırken hangi ilkeleri gözetecekleri tek tek sayılmıştır(md.6).

5. Disiplin soruşturmasının adli soruşturma veya kovuşturmadan bağımsızlığı ile ilgili bir düzenleme ile, herhangi bir fiilden dolayı ilgili hakkında yapılan adli soruşturma veya kovuşturmanın, aynı fiilden dolayı ayrıca disiplin soruşturması ve tahkikat yapılmasını, disiplin cezası verilmesini ve bu cezanın yerine getirilmesini engellemeyeceği açıkça vurgulanmıştır(md.5).

6. 7068 sayılı GKDHK.da, personele verilecek olan disiplin cezalarının türleri ve tanımları ile disiplin cezası verilmesi gerektiren fiil ve davranışlarının belirlenmesinde, Emniyet Teşkilatı Disiplin Tüzüğü'nün öngördüğü sistemin genelde muhafaza edilmiş olduğu görülmektedir.⁵ Ancak Kanundaki bazı yeni uygulamaların TSK Disiplin Kanunu'ndan aktarıldığı da açıktır.⁶

⁴ Esen, Mahmut: Genel Kolluk Disiplin Hükümlerini Düzenleyen 682 sayılı KHK'nin Değerlendirilmesi,<http://ahmetsaltik.net/2017/02/02/genel-kolluk-disiplin-hukumlerini-duzenleyen-682-sayili-khknin-degerlendirilmesi/>, S. Erişim T: 05.11.2019

⁵ Esen, mahmut: A.g.e.,; Işıklar, Celal: Genel Kolluk Disiplin Hükümleri, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s.12:

⁶ Esen, Mahmut: A.g.e.,; Işıklar, Celal: (Genel Kolluk), s.13

Bu bağlamda, disiplin cezasını gerektiren fiillerin ve disiplin cezalarının niteliği (md.4), disiplin soruşturmasının adli soruşturma veya kovuşturmadan bağımsızlığı (md.5), Takdir hakkının kullanımı (md.6), Disiplin cezaları (md.7), Disiplin ceza puanına bağlı olarak meslekten çıkarma cezası verilmesi (md. 12), Disiplin amirlerinin soruşturmaya ilişkin yetkileri (md. 14), Disiplin amirinin disiplin cezası verme yetkisi (md. 15), Soruşturma sonucu verilecek karar (md. 27), Görevden uzaklaştırma (md. 28), Zamanaşımı (md. 29), Zamanaşımı (md. 30), Savunma hakkı (md. 31), Yargı denetimi (md. 32) ve Cezanın yerine getirilme zamanı (md. 33) gibi hükümlerin bu tarzda oldukları açıktır. Ancak yargı denetiminin tüm disiplin cezaları yönünden olanaklı olduğu oysa TSK. Disiplin Kanununda sadece aylıktan kesme, hizmet yerini terk etmeme ve oda hapsi cezalarına karşı bu olanak vardır.

7. 7068 sayılı GKDHK.da; geçmiş hizmetleri olumlu olan personele bir alt disiplin cezası uygulanabileceğine ilişkin disiplin hukukundaki yerleşik kurala da bu Kanunda yer verilmiştir(md. 7/2).

8. TSK.Disiplin Kanununda olduğu gibi, 7068 sayılı GKDHK.da da soruşturma usulüne ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

9. TSK. Disiplin Kanundan esinlenerek yapılan yeni düzenlemede; disiplin ceza puanına bağlı olarak meslekten çıkarma cezası verilmesi öngörülmüştür(m. 12). Buna göre; Aşağıda belirtilen durumlar disiplinsizliği alışkanlık haline getirme olarak kabul edilecek ve personel hakkında meslekten çıkarma cezası yetkili disiplin kurullarınca verilecektir:

a) En son alınan disiplin cezasının kesinleştiği tarihten geriye doğru son bir yıl içinde yirmi disiplin cezası puanı veya en az iki farklı disiplin amirinden toplam oniki defa veya daha fazla disiplin cezası almak.

b) En son alınan disiplin cezasının kesinleştiği tarihten geriye doğru son beş yıl içinde kırk disiplin cezası puanı veya en az iki farklı disiplin amirinden toplam yirmibeş defa veya daha fazla disiplin cezası almak.

10. 7068 sayılı GKDHK. ile, TSK. Disiplin Kanuna benzer şekilde bir düzenlemeye gitmiş ve Jandarma Genel Komutanlığının terörle mücadele hareketi kapsamındaki operasyonlarında ve Sahil Güvenlik Komutanlığının seyir halindeki gemi ve botlarında, bunların komutanlarının, diğer kanunlar ile verilmiş yakalama yetkisi haricinde Kanunda belirtilen durumlardan birisi bulunduğunda veya benzer bir amaçla emri altındakileri geçici olarak (yirmidört saati geçmeyecek şekilde) kontrol altına almaya veya aldırmaya yetkili kılınmıştır(md. 11).

11. Kanun kapsamına giren personele verilecek olan disiplin cezalarının türleri ve tanımları ile disiplin cezası verilmesi gerektiren fiil ve davranışlar, Kanunun “Disiplin cezası verilecek fiiller” başlıklı 8 inci maddesi içerisinde, ayrı ayrı olmak üzere düzenlenmiştir. Disiplin cezalarının türlerine göre ayrı ayrı maddeler altında düzenlenmeleri daha doğru bir kanun sistematigi çalışması olurdu. Mevcut durum, fiillerinin ve türlerin karıştırılmasına ve akıldan tutulmasına yarar sağlamamaktadır.

12. İlçede kaymakamların, ilde valilerin, Bakanlıkta Bakan’ın, personelin en üst disiplin amiri olduğu; disiplin soruşturması yapma ve disiplin cezası verme konularında genel yetkili olduğu Kanunda açıkça belirtilmiştir.⁷ Buna göre, kaymakamlar ilçe, valiler il teşkilatındaki diğer disiplin amirlerine göre en üst disiplin amiridir. Valiler kaymakamlara, Bakan ise Emniyet Genel Müdürü, Jandarma Genel Komutanı ve Sahil Güvenlik Komutanı ile valilere göre bir üst disiplin amiridir(md. 13/3). Disiplin amirleri, disiplin amiri oldukları her rütbe ve derecedeki tüm personel hakkında disiplin soruşturması açabilir(md. 13/4). Disiplin soruşturması yapma ve disiplin cezası verme görev ve yetkisi üst disiplin amirleri tarafından da kullanılabilir(md. 13/5)99.

13. 7068 sayılı GKDHK.da, disiplin kurulu kararı olmaksızın disiplin amirlerince makam ve rütbelerine göre uyarma; kınama ve 15 güne kadar aylıktan kesme cezası verilebilmektedir. Daha ağır cezalarda ise personelin, görev yeri, rütbe ve işlediği fiilin ağırlık derecesine göre

⁷ Esen, Mahmut: A.g.e.,;

belirlenmiş olan disiplin kurulu kararına ihtiyaç duymaktadır.⁸

14. 7068 sayılı GKDHK. göre, disiplin kurullarında, kanuna uygun olarak bir sendikaya üye olan personelin (Devlet memurunun) soruşturma dosyasının görüşülmesi sırasında, personelin talebi halinde yetkili sendika temsilcisi de disiplin kuruluna üye olarak katılacağına dair bir hüküm mevcuttur(md. 26/7).⁹

15. Astsubayların disiplin işlerinin görüşülmesinde ve karara bağlanmasında; Bakanlık Yüksek Disiplin Kurulu ve Jandarma Genel Komutanlığı Yüksek Disiplin Kurulu (ve Sahil Güvenlik K.lığı Yüksek Disiplin Kurulu) hariç olmak üzere diğer disiplin kurullarında, hakkında disiplin soruşturması yapılandan daha kıdemli bir astsubay üyeye de yer verilecektir. Hakkında disiplin soruşturması yapılandan daha kıdemli bir astsubay yok ise kendisinden sonra en kıdemli astsubay üye olarak görevlendirilir(md. 19/2 ve 22/2).

16. Disiplin ve soruşturma işlerinde kanunlarla verilmiş görevleri yerine getirmek üzere disiplin kurulları oluşturulmuştur. EGM, J.Gn.K. ve SGK bünyelerinde (ETDT modeline uygun) birbirine benzer nitelikte fakat ayrı ayrı yapılanmaya gidilmiştir. Bu bağlamda, Emniyet teşkilatında, disiplin ve soruşturma işlerinde kanunlarla verilen görevleri yapmak üzere, illerde, eğitim ve öğretim kurumlarında birer polis disiplin kurulu, merkezde ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğü Merkez Disiplin Kurulu ve Emniyet Genel Müdürlüğü Yüksek Disiplin Kurulu oluşturulmuştur.

Jandarma Genel Komutanlığı merkez ve taşra teşkilatları bünyesinde olmak üzere; il jandarmada, eğitim ve öğretim kurumlarında, asayiş kolordu komutanlıklarında, komando tugay komutanlıklarında, komando alay komutanlıklarında, Jandarma Komando Özel Asayiş ve Kurtarma Tugay Komutanlığında, eğitim tugay ve birlik komutanlıklarında disiplin kurulu; Jandarma Genel Komutanlığında ise, Merkez Disiplin Kurulu ve Yüksek Disiplin Kurulu oluşturulmuştur.

⁸ Esen, Mahmut: A.g.e.,;

⁹ Esen, Mahmut: A.g.e.,;

Jandarma bölge komutanlıklarında ayrı bir disiplin kurulu kurulmasına gerek görülmemiştir.

Sahil Güvenlik Komutanlığı merkez ve taşra teşkilatlarında ise, bölge komutanlığı, eğitim ve öğretim kurumlarında ve Sahil Güvenlik Hava Komutanlığında disiplin kurulu; Sahil Güvenlik Komutanlığında ise Merkez Disiplin Kurulu ve Yüksek Disiplin Kurulu oluşturulmuştur.

17. Mülki idare amirlerinin otoritesi, genel kolluk görevlilerinin tümü üzerinde; istisnasız ve tartışmasız bir şekilde tesis edilmiştir. Bu bağlamda;¹⁰

a. İl/bölge disiplin kurullarına vali yardımcısı başkanlık etmektedir. İl disiplin kurulu kararları (meslekten çıkarma hariç) vali onayı ile kesinleşmektedir. Diğer kurullar tarafından verilen kararlar ise, ilgisine göre EGM, J.Gn.K./SGK veya Bakanın onayı ile kesinleşmektedir. Meslekten çıkarma kararları tümüyle Bakan onayına bağlıdır.

b. Vali, EGM, J.Gn.K. ve SGK tarafından uygun bulunmayan disiplin kurulu kararları bir üst kurulda karara bağlanacak, kurum yüksek disiplin kurulunda uygun görülmeyen kararlar da Bakanlık yüksek disiplin kurusunda görüşülecektir.

18. Kurumların en üst amirlerinin (Emniyet Gn. Md./ J. Gn. K, SGK) disiplin cezası gerektiren fiilleri öğrenildiğinde, haklarında Bakan tarafından müfettiş görevlendirilmektedir. Soruşturma sonunda Bakan tarafından; uyarı, kınama veya 15 güne kadar aylıktan kesme cezaları resen (doğrudan) verilebilecektir. Daha ağır cezalar (Devlet memuriyetinden çıkarma dahil) ise Bakanlık YDK kararına dayalı olarak verilebilecektir.¹¹

19. Bakanlık YDK benzer şekilde, her düzeydeki disiplin kuruluna, disiplin soruşturmasıyla ilgili bilgi ve belgeleri toplama, ifade alma, tanık dinleme, bilirkişi görevlendirme vb. konularda yetki verilmiştir.¹²

¹⁰ Esen, Mahmut: A.g.e.,;

¹¹ Esen, Mahmut: A.g.e.,;

¹² Esen, Mahmut: A.g.e.,;

20. Bütün disiplin kuruluna, disiplin soruşturmasıyla ilgili bilgi ve belgeleri toplama, ifade alma, tanık dinleme, bilirkişi görevlendirme vb. konularda yetki verilmiştir.

21. Hakkında disiplin soruşturması yapılan personele soruşturma dosyasını inceleme hakkı getirilmiştir.

22. İçişleri Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulunun görev alanının genişletilmesi ve YDK yeniden oluşturulmasına ilişkin konularda bu kez Kanun ile düzenleme yapılmıştır.

23. Valinin genel ve özel kolluk görevlilerine doğrudan ceza vermesi/ceza verilmesini talep etmesine yönelik 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun 19. maddesindeki düzenleme yürürlükten kaldırılmıştır.

24. 7068 sayılı GKDHK.nun uygulanmasına ve disiplin kurullarının çalışma usul ve esaslarına ilişkin konular, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenecektir.

IV – KANUNUN AMACI:

Kanunun 1 inci maddesinde bu Kanunun amacı; *“Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı personeline ilişkin disiplinsizlik ve cezaları, disiplin amirlerini ve kurullarını, disiplin soruşturma usulü ile diğer ilgili hususları düzenlemek”* olarak ifade olunmuştur(Md. 1). Bu düzenleme, Kanunun amacından ziyade, konu anlamında içeriğini açıklamaktadır.

Genel kolluk kapsamına giren mesleklerin görev ve hiyerarşik yapısı gereği olarak, diğer bir çok kuruma göre daha disiplinli olması gereken ya da öyle gözüken bir meslekler olduğu tartışmasızdır. Bunlara bir profesyonel meslek olarak bakıldığında da akla ilk gelen ilkelerden biri “disiplin” olmaktadır.¹³ Kolluk personelinin profesyonel olması dediğimizde aklımıza ilk gelen ilkelerden biri liyakatse diğeri de disiplindir.

¹³ Öztürk, Cemal: Polis Disiplin İşlemleri: Tüzükten Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye, Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2018 6(ICEESS’ 18) 29-36, Son erişim T: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/535756>,

Profesyonellik dediğimizde; uzun süren bir eğitim sürecinin gerekmesi, meslek etiğine sahip, hizmet etme yolunda olma, meslek mensuplarının davranışlarını düzene sokma, disipline dair yetkiye sahip milli bir meslek kurumunun var oluşu gereklidir.¹⁴

Kolluk kurumlarının mensupları için gözetim ve beraberinde iç disiplini sağlayacak etkili mekanizmalara ihtiyaç vardır. Bu kurumlarda çalışanların basit nitelikteki kabahatleri disiplin kurallarına ve daha ciddi suçları ise ceza kanunlarıyla bağlantılı olarak ceza soruşturmalarına konu olmalıdır.¹⁵

İşte bu Kanunun genel amacı da, etkin bir disiplini oluşturmak üzere, kolluk personelinin itaate ve hukuka uygun davranmaya yöneltecek usul ve esasları tayin ve belirlemektir.¹⁶

¹⁴ Sözen, S. (2004). Polis ve Profesyonellik. Polis Bilimleri Dergisi, 6 (3-4), 115-130., s.119

¹⁵ Osse, A.: Polislik Faaliyetlerini Anlamak- İnsan Hakları Savunucuları İçin bir Kaynak, Tuğba Andaç, Zeynep Başer, Banu Dökmecibaşı, Fatih Gençkal, Zeynep Gültekin, Nagehan Gürbüz ve İlknur Urkun (Çev.), İstanbul 2015, Bion Matbaacılık., s.194

¹⁶ Işıklar, Celal: (Genel Kolluk), s.15